

γιακαδάκι

(ή πληγή θρέφει, έθρεψε, θεραπεύτηκε) Χαβουτσ. 'Η σημασ. καί Βυζαντ.

γιακαδάκι τό, σύνθηθ. γιακαδάκ' βόρ. ιδιώμ. γιακα-δάτσι ένιαχ. γιακ-καδάτσι Κάσ.

Υποκορ. τοῦ οὐς. γιακᾶς ἀπό τό θέμ. τοῦ πληθ. γιακᾶδες.

Μικρός γιακᾶς 1, τό όπ. βλ.: Φοράει τό φουστάνι μέ τό ἄσπρο γιακαδάκι. Είναι μόδα φέτος τὰ στενά γιακαδάκια σύνθηθ.

γιακαδιὰ ή, πολλαχ.

Έκ τοῦ οὐς. γιακᾶς ἀπό τό θέμ. τοῦ πληθ. διά τῆς παραγωγ. καταλ. -ιά.

Κτύπημα διά τῆς παλάμης ἐπὶ τοῦ αὐχένος πολλαχ.: Τὸν ἄρχισε 'ς τὶς γιακαδιές. Έφαγε τὶς γιακαδιές του καί ζαλίστηκε 'Αθῆν.

γιακάδος ό, ένιαχ. γιακάδους 'Ιμβρ.

Μεγεθ. τοῦ οὐς. γιακᾶς διά τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. καί τῆς παραγωγ. καταλ. -ος καί δι' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου.

Μεγάλος γιακᾶς 1, τό όπ. βλ.

γιακαδωτός επίθ. 'Αθῆν. κ.ά.

Έκ τοῦ οὐς. γιακᾶς διά τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. καί τῆς παραγωγ. καταλ. -ωτός.

Ο ἔχων γιακᾶν, περιλαίμιον, ἐπὶ φορέματος, μαλλίνου πλεκτοῦ ἐπενδύτου κ.τ.τ.: Δέν τό θέλω ξετραχηλιστό τό φόρεμα, νά μοῦ τό κάνης γιακαδωτό, μ' ἔνα μικρό γιακαδάκι 'Αθῆν.

γιακαλί τό, 'Ανδρ. (Κόρθ.) Εὔβ. (Κουρ. 'Ορ.) 'Ηπ. (Κόνιτσ.) Θεσσ. (Ζαγορ. Πήλ.) Καππ. (Σινασσ.) Κύθν. (Δρυοπ. κ.ά.) Μακεδ. ('Ανασελ. Βόιον Σισάν.) Μύκ. Πελοπν. ('Ολυμπ.) Σκυρ.—Θ. Γρυπάρ., Βοσκοπ., 65 γιακαλὶν Κύπρ.

Έκ τοῦ Τουρκ. *yakali* = ό ἔχων γιακᾶν.

Μάλλινον ἐπνωφόριον τό όποῖον φοροῦν ἄνδρες καί γυναῖκες μέ περιλαίμιον πού καλύπτει τὸν λαιμόν. Είναι χωρὶς μανίκια καί φθάνει μέχρι τῆ μέση ἐνθ' ἄν.: Βάν' τό γιακαλί σου, γιατί κάμνει κρύο Εὔβ. (Κουρ.) || Ποίημ.

Πάου κ' ἐγὼ τό γιακαλί τό ἄσπρο μου νά βάλω
Θ. Γρυπάρ. ἐνθ' ἄν.

γιακαλίκι τό, 'Ανδρ. (Κόρθ.)

Έκ τοῦ Τουρκ. *yakalik* = πλεκτὸν περιλαίμιον.

Γιακαλί, τό όπ. βλ.

γιακαλούλι τό, ένιαχ. γιακαλούλ' 'Ηπ.

Έκ τοῦ οὐς. γιακαλί καί τῆς ὑποκορ. καταλ. -ούλι.

Μικρὸν γιακαλί, τό όπ. βλ.

γιακάλωμα τό, ένιαχ. γιακάλουμα Μακεδ. (Κολινδρ.)

Έκ τοῦ ρ. γιακαλώνω διά τῆς παραγωγ. καταλ. -μα.

Τὸ ἄρπαγμα, ή συμπλοκή μέ κάποιον.

γιακαλώνω ένιαχ. γιακαλώνου Μακεδ. (Κολινδρ.)

Έκ τοῦ Τουρκ. *yakalamak* = ἀρπάζω, συλλαμβάνω.

Αρπάζω, συλλαμβάνω βιαίως: Τὸν γιακάλουσα κι τὸν πέταξα πέρα.

γιακᾶς ό, κοιν. καί Πόντ. ('Οφ. Τραπ. κ.ά.) γιακ-ᾶς Κύπρ. (Λευκωσ. Μενοικ.) 'ιακᾶς Μακεδ. (Δρυμ.) Νάξ. ('Απύρανθ.) γιαχᾶς Καππ. (Φάρασ.) γιαγᾶς Καππ. (Μισθ.) γιακᾶ Τσακων. (Χαβουτσ.) Θηλ. γιακά ή, Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. Χαλδ.) γιακά Μακεδ. ('Εράτυρ. Πεντάλοφ.) γιαχά Πόντ. 'Ιμερ. Σάντ. Χαλδ.

Έκ τοῦ Τουρκ. *yaka* = περιλαίμιον, ὄχθη, ἐπικλινές ἔδαφος.

1) Περιλαίμιον πρόσθετον ή μή παντός ἐνδύματος ἄνδρικοῦ ή γυναικείου κοιν. καί Καππ. (Μισθ. Φάρασ.) Πόντ. ('Ιμερ. Κοτύωρ. 'Οφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. (Χαβουτσ.): Σακκάκι μέ ψηλὸ-στενὸ-φαρδὸν-ξένο-γούνινο γιακᾶ. Μπλούζα μέ ἀνοιχτὸ-κλειστὸ γιακᾶ. Πουκάμισο μέ φαρδὸν-στενὸ-κλειστὸ-ἀνοιχτὸ γιακᾶ. Είναι λερωμένος-λειωμένος-τριμμένος ό γιακᾶς σου. Κατέβασε τό γιακᾶ τοῦ σακκακιοῦ σου. Βγάλε τό γιακᾶ τῆς ποδιᾶς σου νά τὸν πλύνω. Σήκωσε τό γιακᾶ σου νά μὴν κρυώσης κοιν. Δῶσε μ' νιὰ παραμάνα για τοῦ γιακᾶ μ' Στερελλ. (Φθιώτ. Φωκ.) Μαριά, ποιός πουλᾶ μάλιστα για νά κολλαρίσω τοὺς γιακ-ᾶδους τοῦ Πανλῆ μου; (μάτζαλη = κόλλα) Σύμ. Κάμε τὸν γιακ-ᾶν σου κάτω, γιατί ἐν' ζωμένος ἴσια 'πάνω (ζαωμένος = ζαβωμένος, στραβός) Κύπρ. 'Επιάσε με ἀφ' σῆ γιακᾶν κ' ἐφαλάφεςέ με τὰ παρᾶδες (ἐφαλάφεςέ με = μοῦ ἐζήτησε) Τραπ. Πέρασέν το ἀπ' τό γιακᾶ τ', πῆρε χώρας χωρανοὺς παιῖ (τό πέρασε ἀπὸ τό γιακᾶ του, τό ξένο παιδί, συμβολικά, διά νά γίνῃ δικό του, πῆρε ξένο, ξένο παιδί) Μισθ. Φέρε μου τσι γιακᾶδες σου νά σοῦ τσι πλύνω Νάξ. (Γαλανᾶδ.) || Παροιμ. φρ. Τινάζω τό γιακᾶ μου (εἰς ἐκδήλωσιν βαθείας ἀποστροφῆς πρὸς ἄτομον, τόπον ή πρᾶξιν ή φρ. συνοδεύεται ὑπὸ σχετικῆς κινήσεως τῆς χειρὸς τοῦ λέγοντος) κοιν. Νά τινάξῃς τό γιακᾶ σου καί νά φεύγῃς ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους. Τίναξα τό γιακᾶ μου, ὅταν τ' ἄκουσα κοιν. Τίναξι τοῦ γιακᾶ τ' κι οὔτι ξαναπάτ'σι 'ς τ'ν 'Αθήνα Εὔβ. ('Ακρ. κ.ά.) Τὸν βλέπω καί τινάσσω τό γιακᾶ μου Κρήτ. Κουνάω τό γιακᾶ μου (συνών. μέ τὴν προηγουμ.) Πελοπν. (Καλάβρυτ.) Σειῶ τό γιακᾶ μου (συνών. μέ τὴν προηγουμ.) 'Ηπ. Σύρω τό γιακᾶ μ' (συνών. μέ τὴν προηγουμ.) Πόντ. Συνών. φρ. Τινάζω τὰ ροῦχα μου-τὴν τραχηλιά μου-τό κουρέλι μου-τό φουστάνι μου-τὰ παπούτσι μου. Σειῶ τὰ μανίκια μου. Πβ. εἰς λ. ἀνατινάζω Α1. Τοῦ ἀλλάζω τό γιακᾶ (ἐπὶ μεγάλῃς κακοποιήσεως προσώπου) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Μ' ἔπιασε νιὰ βροχὴ κι μ' ἄλλαξι τοῦ γιακᾶ. Θά σ' ἀλλάξου τοῦ γιακᾶ ἀπ' τοῦ ξύλου αὐτόθ. Πβ. συνών. φρ. εἰς λ. ἀλλάζω Α1. Τσακῶθ'καν τσιαμπᾶ-γιακᾶ (τσιαμπᾶ = μαλλιά εἰς τὸν αὐχένᾳ ἤλθαν εἰς τὰ χέρια) Εὔβ. (Θεολ.) Θεσσ. (Δομοκ.) Τοῦ παίρνω τό γιακᾶ (λαμβάνω πολὺ θάρρος ἀπέναντι εἰς κάποιον, ἐπιδρῶ ἐπὶ τινος) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τ' πῆραν τοῦ γιακᾶ τὰ πιδιὰ κι κάν'νι ὅ,τ' θέλ'νι αὐτόθ. Συνών. φρ. Τοῦ πῆραν τὸν ἀέρα. Τὸν ἔχω 'ς τό γιακᾶ μου (μοῦ εἶναι βάρος) Λεξ. Βλαστ., 512. Συνών. φρ. Τὸ ἔχω 'ς τό λαιμό μου-'ς τό σβέρκο μου-'ς τό κεφάλι μου-'ς τὴν πλάτη μου-'ς τὰ πόδια μου-πανωγόμι. Δίνου γιακᾶ (προσέχω, δίνω σημασίαν) Λέσβ. Γ-οῖ προξινιές παγαίναν τσ' ἀρχόδαν, ἀμ' 'φτῇ' ἐν ἔδ'νι γιακᾶ σὶ κανεῖναν αὐτόθ. Χρόνια τ'νι τρουγύρ'ζι, ἀμ' 'φτῇ' ἐν ἔδ'νι γιακᾶ αὐτόθ. 'Αφίνω τὴν γιακᾶν ἀτ' (παύω νά τὸν ἐνοχλῶ) Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. Χαλδ.) Κομμένος ό γιακᾶς (ή ἀπόφασις ἐλήφθη καί εἶναι ἀμετάκλητος Πελοπν. (Λακων.) Συνών. φρ. Κομμένο τό γελέκι. Κομμένο ραμμένο. Τέρμα τὰ δίφραγκα.

"Ως ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει. || Παροιμ. Σὰ φάγ' ἢ ψεῖρα κι χοντράς, βγαίν' 'ς τοῦ γιακᾶ (ἐπὶ νεοπλούτου θραυστάτου καὶ ἀλαζόνος) Θράκ. (Αἰν.) "Ιμβρ. Τένεδ. Χόρταδιν ἢ ψεῖρα, βγῆκι 'ς τοῦ γιακᾶ (συνών. μετὴν προηγουμ.) Θράκ. ('Αμόρ. Σουφλ.) Χόρτασ' ἢ ψεῖρα τσ' ἀνέβ' τσι τσι πά 'ς τοῦ γιακᾶ (συνών. μετὴν προηγουμ.) Λέσβ. 'Η γιακά τ' καμμίαν δύο κατὰ 'κὶ 'ίνεται (ἐπὶ ἀνθρώπου ἀκεραίου, εἰλικρινοῦς καὶ μὴ ἐναλλάσσοντος στάσιν καὶ διαθέσεις) Πόντ. 'Η γιακά τ' πάντα ἔν' (συνών. μετὴν προηγουμ.) αὐτόθ. || Ἰ. Ἀσμ.

Τοῦ μωροῦ μου τὰ κακὰ | 'ς τοῦ τσουροῦ μου τὸ γιακᾶ (ἐκ βρυκαλ.) Μεγίστ. Συνών. *κολλάρο*. 2) Περιλαίμιον τῶν ζευομένων ὑποζυγίων Σάμ. (Κουμαδάρ. Μυτιλην. κ.ά.) Συνών. *λαίμαριά, κολλάρα*. 3) Τὸ σύνολον μικρῶν μολυβδίνων στρογγυλῶν βαριδίων, τὰ ὅποια περιβάλλουν τὸ ἀλιευτικὸν δίκτυον πεζόβολος Α. Μαμμέλ., Θαλασσιν., 103. 4) Καλῶδιον διὰ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ «ἀντέννα» τῶν ἱστιοφόρων Βιθυν. (Κατιρ.) Εὐβ. (Χαλκ.) Πβ. *μαῖστρα, μπότζος*. 5) Τὸ ἐκ ξύλου ἀγριελαίας περιβλήμα τοῦ ἄξονος τῶν ἀνεμομύλων Κάρπ. 6) Ὑψωμα Μακεδ. ('Αδριαν.) *Γιακάδιν δίνανι καπνὸ ποιότητος*. 7) Τράχηλος ὑψώματος, λόφου, ὄρους Θράκ. (Μαρών.) Συνών. *διάσελλο, σέλλα, τούμπι*. 8) Μεταφ., κτύπημα ἐπὶ τοῦ τραχήλου διδόμενον διὰ τῆς παλάμης πολλὰχ. *Τοῦ 'δωκε - τοῦ κατάφερε - τοῦ 'κοψε - τοῦ 'σκασε - τοῦ 'φερεν ἓνα γιακᾶ πολλὰχ. Θὰ σοῦ σκάσω ἓνα γιακᾶ πολλὰχ. Τοῦ ἔδωσε κάμποσους γιακᾶδες Λεξ. Πρω. || Ποίημ.*

Κ' ἔτσι τοὺς γυροφέρνανε
καὶ τὰ λεφτὰ τοὺς παίρνανε
κ' ἐτρώγαν καὶ γιακᾶδες!

Ν. Ἑστ., 25 (1939). Συνών. *γιακαδιά, σβερεκιά*.
'Η λ. καὶ ὡς ἐπών. εἰς τοπων. Τοῦ Γιακᾶ ἢ Γούβα Πελοπον. ('Ολυμπ.) *Γκιόλ' Γιακᾶς* Μακεδ. (Στεφανιν.) *Γιακᾶ Πηγᾶδ' Μακεδ.* (Βόιον).

γιακί τό, Βιθυν. (Κατιρλ. κ.ά.) Εὐβ. (Λιχάς) Θεσσ. (Φωτειν. κ.ά.) Θράκ. (Μάδυτ. Σουφλ. κ.ά.) Λυκ. (Λιβύσσ.) Μακεδ. (Γήλοφ. Γρεβεν. Δαμασκ. Δεσκάτ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀχαρναν. Λεβάδ. Παλαιοχ.) *γιακί* Πόντ. (Τραπ.) *γιακού* Θεσσ. ('Αετόλοφ. Κρυόβρ. Νερόμυλ. Συκαμν.) *γιακ-κού* Μεγίστ. *γιακί* Τσακων. (Χαβουτσ.) *γιακῆ* ἢ, Θεσσ. (Δομοκ.) Μακεδ. (Γαλάτιστ. Ἑράτυρ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a k i* = καυτήριον, ἐκδόριον.

Ἐμπλαστρον, ἐκδόριον τῆς πρακτικῆς ἱατρικῆς κατασκευαζόμενον διὰ λευκώματος ἄβγου, σάπωνος, στουπηρίας καὶ ρακῆς ἐνθ' ἄν.: *Μὴ πουνάει ἢ μέση μ' κὶ θὰ ρίξουν ἓνα γιακί Μακεδ.* (Παλαιοχ.) *Τσακίθ' κὶ ἢ πιθερά μ' κὶ τ'ς ἐβαλάμ γιακί γιὰ νὰ γιρέψ' Μακεδ.* (Γήλοφ.) *Λέστι του τοῦ τσακισμένου τοῦ χέρ' καλὰ μὴ τ' γιακῆ Μακεδ.* (Γαλάτιστ.) *Μὴ 'κείνου τοῦ γιακί μ' ἀπαγάδιασαν οἱ πόν' (μ' ἀπαγάδιασαν=καταπράυναν) Εὐβ.* (Λιχάς) *Θῆκον γιακί* ἀπάν' 'ς σὴ γιερὰ σ' (τοποθέτησα ἔμπλαστρον ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν σου) Πόντ. (Τραπ.) || Φρ. *Γιακ-κού νὰ τῆς τὸ βάλουν!* (νὰ ἀποθάνῃ, νὰ τὸ πάρῃ μαζί της εἰς τὸν τάφον ἀρὰ) Μεγίστ. Συνών. φρ. *Σάβανο νὰ τῆς τὸ βάλουν.* Συνών. *ἀνακόλλι, βιζικάντι, βιζικατόρι, κατὰπλάσμα, μπλάστρι.* β) Ἀποτριχωτικὴ ἀλοιφή Θεσσ. (Νερόμυλ.): *Μὴ ἀγ' ρίδις κὶ ζάχαρ' ἔφκειαναν γιακού κ' ἔβγαναν τ'ς τρίχες.*

γιακιντι τό, ἀμάρτ. *γιακεντι* Εὐβ. (Κάρυστ.) — Α. Passow, Popular. Carm., 503.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *a k i n t i* = ρεῦμα, ἐκροή.

Ρεῦμα θαλάσσης ἢ ποταμοῦ ἐνθ' ἄν.: Ἰ. Ἀσμ.

Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου νὰ μοῦ τῆνε χαρίσης, 'ς τῆς Ἑγριπὸς τὸ γιακεντι νὰ πᾶς νὰ τῆνε ρίξης

Α. Passow ἐνθ' ἄν.

γιακίσι τό, ἀμάρτ. *γιακίθ'* Λέσβ. (Πολιχνίτ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a k i* = ἐκδόριον.

Τὸ ταίριασμα, ἡ ἀρμονικότητα.

γιακισικλῆς ἐπίθ. Λυκ. (Λιβύσσ.) οὐδ. *γιακισικλή-δικο* Θράκ. (Λούπιδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a k i s i k l i* = πρόσφορος, κατάλληλος, εὐπρεπής.

1) Εὐπρεπής, ἀρμόζων, κόσμιος Λυκ. (Λιβύσσ.) 2) Ὁμορφος, παρουσιάσιμος Θράκ. (Λούπιδ.): *Γιακισικλίδικο παιδί.*

γιακιστίζω Θράκ. Κρήτ. ("Ἄγιος Βασίλ. "Ἄγιος Γεώργ. Μονοφάτσ. Νεάπ. Πεδιάδ. Σφακ. κ.ά.) Προπ. ('Αρτάκ.) *γιακ-κιστίζ-ζω* Κῶς (Πυλ.) Μεγίστ. *γιακιστίζου* Θράκ. ('Αμόρ.) "Ιμβρ. Λέσβ. (Πολιχνίτ. κ.ά.) *γιακιστοῦ* Λυκ. (Λιβύσσ.) *γιακισίρω* Κύπρ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a k i s m a k* = προσαρμόζομαι, συμφωνῶ.

1) Συμφωνῶ, καταλήγω εἰς συμφωνίαν μετὰ κάποιον "Ιμβρ.: *Δὲ γιακιστίσαιμ'.* 2) Ἀρμόζω, ταιριάζω Θράκ. ('Αμόρ. κ.ά.) Κρήτ. ("Ἄγιος Βασίλ. "Ἄγιος Γεώργ. Μονοφάτσ. Νεάπ. Πεδιάδ. Σφακ. κ.ά.) Κῶς (Πυλ.) Κύπρ. Λέσβ. (Πολιχνίτ. κ.ά.) Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. Προπ. ('Αρτάκ.): *Μὰ πῶς σοῦ γιακιστίζει κεινὰ τὸ φιστάνι!* Κρήτ. *'Εγιακιστίσε δὸν τὸ δασκαλίκι αὐτόθ. Δὲ δὸν γιακιστίζ' αὐτεινοῦ ἔτσα κοπελιά* Κρήτ. ("Ἄγιος Γεώργ.) *Δὲ σοῦ γιακ-κιστίζ-ζει ἢ φορεσκιά* Κῶς (Πυλ.) *Τούτουνα νὰ πάρ'ς πὺν σ' γιακιστίζ' Λέσβ. || Ἰ. Ἀσμ.*

Τ' ἄσπρα σοῦ γιακιστίζουνε καὶ γιὰ δὰ δὲ δὰ βάνεις, μόνο φορεῖς τὰ κόκκινα καὶ θὰ με κουζουλάνης; (κουζουλάνω = τρελλαίνω) Κρήτ. (Σφακ.)

"Α βῶ καὶ γιὰ τὰ πόδια τζη, ἀπού 'ναι σὰ δὰ χιόνια, γι' αὐτὸ τσῆ γιακιστίζουνε τὰ καφεδιά καρτσόνια Κρήτ. ("Ἄγιος Βασίλ.)

Νύφη μου, τὴ γορδέλα σου βορράς τὴ φουσαλίζει κὶ ἄλλες πολλὲς τὴ βάλανε, μὰ σένα γιακιστίζει Κρήτ. (Νεάπ.) β) Εἶμαι ἱκανός, γνωρίζω Θράκ.: *Κοπέλα καλή, γιακιστίζει σ' ὅλα.* 3) Ἀπρόσ., ἀρμόζει, πρέπει, ταιριάζει Κρήτ. (Μονοφάτσ.) Κῶς (Πυλ. κ.ά.): *Δὲ σοῦ γιακιστίζει σένα νὰ κἀνης 'τσὰ δουλειὰς Μονοφάτσ. Δὲ σοῦ γιακ-κιστίζ-ζει νὰ λῆς τέθοκιες κουβένδες* Πυλ.

γιακλαντίζω ἐνιαχ. *γιακλατῶ* Καππ. (Μισθ.) Μακεδ. (Δεσκάτ.) *γιακλαντίζω* Θράκ. (Κόσμ.) *γιακλατῶ* Καππ. (Μισθ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a k l a s m a k* = πλησιάζω.

1) Πλησιάζω κάποιον Θράκ. (Κόσμ.) β) Προσεγγίζει ὁ χρόνος, πλησιάζει Καππ. (Μισθ.): *Γιακλάτ' σεν τὸ μὲθ' μέρ'.* γ) Ἀπροσ., πλησιάζει ὁ χρόνος διὰ νὰ γίνῃ κάτι Καππ. (Μισθ.): *Νὰ χαῖ γιὰ κἀντ' σε (κόντεψε νὰ πεθάνῃ).* 2) Τακτοποιῶ, συγυρίζω Μακεδ. (Δεσκάτ.): *Οἱ γ' ναικὶς ὄλ' μέρα κἀτ' γιακλατοῦν μέσ' 'ς τοῦ σπῖτ'.* β) Ἐπὶ φαγητοῦ, παρασκευάζω Μακεδ. (Δεσκάτ.): *Τί γιακλάτ' οἱς δῆμιρα, γ' ναικα, γιὰ δειπνοῦ;*

